

Træk af Vangså's historie

Indhold

Vangså bliver til. Ved A. Grandjean-Thomsen

Tørre tal. 1787. 1860. Ved Birgit Høyrup

Bavnhuset i det nordvestjydske. Ved A. Grandjean-Thomsen

Nybyggerhuset "Øgbjerg". Matr. nr. 11. Ved Birthe Kempf

"Magdas hus". Matr. nr. 3. Ved Birgit Høyrup

Dette lille hæfte er blevet til i forbindelse med Vangså-studiekredsens aften i Vang-Tvorup-Vangså Borgerforening d. 2. marts 1987.

Bag denne aften ligger et par vintres arbejde med at få samlet stoffet sammen.

Studiekredsens medlemmer er:

*Ernst og Karen Christensen, Vangså
Frantz og Ellen Larsen, Klitmøller, tidligere
Vangså*

*Louise Kjeldgaard Christensen, Klitmøller, tidligere
Vangså*

*Asger og Ella Grandjean-Thomsen, Vangså
Birte Kempf, Vang
Birgit Høyrup, Vang*

Optryk 1998,

Litteratur:

Torsten Balle: Et blad af sandflugtens historie. i: Historisk årbog for Thisted amt 1964 s.287-310 og 1965 s.382-420.

Torsten Balle: Lidt om Christoffer Lunovs efter-slægt. i: Historisk årbog for Thy og Mors 1975 s.102-115. Tingbogsekstrakter fra Thy. Hundborg herred. Ved Torsten Balle. 1982. Bd. 1.

Vangså bliver til

Naturen er den største gave, menneskeheden har fået betroet - men også den gave, mennesket gennem årene har haft sværest ved at administrere. Naturen er tålmodig, utrolig tålmodig, men kun til en vis grænse - så svarer den, og svaret er så hårdt, så man måtte synes, det er umuligt at glemme det; og dog: menneskets uforstand fortsætter.

Et sådant svar blev givet på menneskets misbrug af Jyllands skove, da sandflugten i 1600-tallet føg ind over den vestlige del af hovedlandet, og gård efter gård, landsby efter landsby forsvandt under bjerge af sand.

Det blev også skæbnen for det lille samfund, som hed Vang Klit i Ørum Len i nærheden af Thisted.

Tager vi en dejlig varm sommerdag, hvor insekterne summer omkring os, turen med små afstikkere ud ad Staukærvej, som går mod nord fra Vang-Vangså vejen, kan vi drømme om huse, såkaldte gadehuse, huse bygget på lejet jord, som lå her omkring et vandløb (forbindelsen fra Vang Sø ud til havet), som gav frodige enge og livsmuligheder for mennesker. Skovvejenes navne fortæller om dengang, ligesom de våde områder øst for Staukærvej. Da sandflugten standsede vandløbet (hvilket vi kan registrere ud fra markbogen for Vang Sogn 1683), blev disse huses skæbne langsomt beseglet. Et enkelt af disse huse var inden da blevet forfremmet til et bol, en mellemting mellem et hus og en gård. Dette bol kaldtes Tveder. Navnet er bevaret i Tvedsrimme, ved hvis østlige ende bolet Tveder formentlig har ligget. Fæsteren (Tveder hørte under Ørum) får 1728 af ejeren Jens Kraft til Raastrup tilladelse til at flytte husene til Vangsaa (Kronen havde i 1660 overdraget Ørum Len til private), hvor grunden fik matr. nr. 9.

Flere og flere af de huse, som har ligget omkring det nuværende Staukærvej, og som alle blev ofre for sandflugten, flyttedes efterhånden til Vangsaa, således tre af de såkaldte Rækkehuse, som formentlig har ligget langs den daværende vej fra Vang til Vangsaa. Et af disse huse, som ligeledes tilhørte Råstrup, fik i Vangså matr. nr. 16. Et andet, som tilhørte præsteembedet fik - som næsten al jord under præsteembedet - matr.nr.1, mens et tredje, som tilhørte Nystrup indtil o. 1688, hvor godset blev

overtaget af forskellige kreditorer, i begyndelsen af 1700-tallet flyttedes til Vangså, hvor det fik matr. nr. 2. Fire huse, som lå samlet vest for Hovekær langs åen mod vest (formentlig må deres beliggenhed have været således, fordi markbogen fortæller, at de fire huse hentede deres hø i Hovekær) tilhørte St. Djernæs. Huse blev senere solgt til Raastrup, som de tilhørte 1778. Et af dem er i 1713 flyttet ud til havet, måske som det første af de udflyttede huse. Det fik matr. nr. 6.. Det andet af husene (det omtales som liggende i Blikær) har ligget ved havet i 1728. Det fik matr.nr.3. Det tredje af husene (markbogen kalder det Hovekær) har ligget ved havet i 1731. Det fik matr. nr. 4. Det fjerde af husene, kaldet Aakjær, er flyttet til Vangsaa før 1736. Her blev det matr. nr. 7.

At levevilkårene ikke er blevet forringet viser hartkornsansættelserne, som alle stiger ved ansættelserne i 1844, i et enkelt tilfælde til det femdobbelte af den, de rejste fra, da man flyttede ud til havet. Det drejer sig her om det nuværende matr. nr. 6. De bevarede skiftesager fortæller også om gennemgående stigende velstand mellem Vangsaa's beboere.

Det er karakteristisk for disse udflytninger til havet, at det hele vejen drejer sig om mindre ejendomme, altså folk, som ikke alene var afhængige af

jord, men også havde andre erhverv end landbrug, og her skal ikke mindst

fiskeriet fremhæves. - Ikke bare sandflugten, men vel også i nogen grad

muligheden for dette erhverv har spillet en rolle ved flytningerne. Det må da også bemærkes, at da f.eks. tilladelsen til flytningen af huset Tveder blev givet, blev intet nævnt om, at sandflugten skulle være årsagen.

Går vi tilbage til tiden før udflytningerne, har der ikke været megen bebyggelse. I jordbogen fra 1580 nævnes to vandmøller, som formentlig har ligget ved åens udmunding i havet (de omtales som klitmøller). I 1637 skildres de som aldeles øde, sandsynligvis fordi vandtilførslen (som kom fra Vang Sø og en mindre sø ved Hovekær) blev standset af sandflugten. Omkring midten af 1600-tallet har der ved klitmøllerne ligget et hus kaldet Kløvborg, som var beboet af en skipper ved navn Christen Kløvborg. 1684 har Bavnhuset ligget alene ude ved klitten. Kløvborg var da øde og forladt.

Efter udflytningen kom der stadig flere og flere huse til Vangsaa, som fra 1721 bliver den fa-

ste betegnelse, mens husene og beboerne indtil da blot havde tilføjelsen "ved havet". Går vi helt frem til 1921 var der således 34 gårde og huse, 149 indbyggere, skole, 2 købmandshandeler og missionshus. I 1924 var der i Vangsaa 40 fiskere med 34 både, 4 af dem var motorbåde. Men her er også byens højde nået. Bygningen af molen i Vorupør vanskeliggjorde landingsforholdene, mange flyttede, mange huse blev

øde og forfaldt for til sidst at blive revet ned, og denne tendens er fortsat indtil i dag (1987), hvor antallet af faste beboere er 21.

Men naturen er den samme, storslået, betagende, sommetider barsk og voldsom, så et menneske fornemmer, hvor lidt det er, sommetider smilende og venlig, så man standser og siger: Hvor er livet skønt!

Tørre tal: 1787

Der eksisterer nogle meget vigtige oplysninger fra dette tidspunkt.

For det første var man i gang med at fremstille det første opmålte kort over Danmark. Der er opbevaret forarbejder til dette i form af nogle meget nøjagtige og store kort over de enkelte områder.

Man placerede f.eks. alle huse med jordtilliggende præcist på kortet med en standardtegnning af et hus omkring fixpunktet.

Dette kort over Vangsaa kan man sammenholde med den folketælling, der blev foretaget i 1787.

Beboerne fordelte sig på 14 huse, heraf er det ene ikke kommet med på kortet, det er bare et lille jordløst hus. 9 af dem er fæstere under Råstrup, det er alle ejendomme under 1 tdr. hartkorn. D.v.s. at de betalte landgilde, og de skulle hver især som hoveriarbejde lade Råstrup ejerne benytte deres både til fiskeri 6 dage om året.

Lad os tage et lille overblik over, hvordan det lille samfund ser ud. Der er 6 unge familier med børn mellem 1 og 12 år, 1 nygift par og 1 ældre ægtepar, som har en søn på 24 år, der farer til søs, og en ung datter på 15 år.

I et hus for sig bor en ugift skrædderpige på 34 år (hun bliver nu gift inden året er gået) og en 29-årig ugift pige, som er "vanvittig og har et fald".

Endelig sidder der 4 enker i hver sit hus. Den ene har en søn på 23 boende hos sig, og en anden har en tjenestekarl på 15 til at klare arbejdet. Og så er der en enke på 44 år, der sidder med en 5-årig datter, og nævnt som nr. sidst en enke fra Norge, der sidder alene i et hus, hun er "fra forstanden".

5 af de unge familier har ældre familiemedlemmer boende hos sig.

Der er 49 personer ialt. Heraf er de 15 børn.

Hvordan leveforholdene var kan man til en vis grad se eller gætte sig til ud fra de ting, som de ejede. Disse ting kommer nu og da frem i lyset, nemlig når der skal gøres skifte ved død.

Der eksisterer et sådant skifte fra 1771 fra den ejendom, som siden fik matrikelnr.6 (fra T. Balle: Vang klit):

"Det var et ret stort stuehus. Der nævnes dagligstue, østerstue (storstue), begge med bord og fast bænke, spisekammer, ølkammer, sengekammer, frammers og loft. Det vil føre for vidt at nævne alt indboet, da der er et righoldigt udvalg af almindeligt husgeråd, men der er fx. 1 gruekedel af kobber, 2 kedler af kobber og 1 af messing, 1 jerngryde og 1 jernbismær. Af service er der fx. 1 stenkrus med tinlåg og 2 uden, 3 bægere, 11 tallerkener (foruden 6 træ-tallerkener), en tin-tepotte ... 3 par hvide kopper, 5 studsglas og 8 flasker. Af møblerne bemærkes 3 stole, 1 bænkekiste, 1 jernbilæggerovn, 1 stueur med hus og 1 udsyet sengeklæde. Der er også bøger, nemlig 1 huspostil, 1 salmebog og 1 andagtsbog.

I en kiste med lås, hængsler og håndgreb lå konens tøj. Der nævnes 9 vadmellsskørter, grønne, blå, brune og sorte og 1 ryes skørt, 7 trøjer, deraf 4 af klæde, damask, danziger og bøj, 4 livstykker (veste) af ulddamask, "stof", kallemand og bøj, 2 strikkede trøjer, 7 forklæder af kramlærred, kattun, lærred og rask, nogle særke, 7 klæder, deraf 1 af brun silke og 1 af sort flor, de andre af kattun eller bomuld i forskellige farver, røde, røde og gule, blå og hvide.

Så var der 1 fløjls hue, 1 fløjls pandepude, 1 plydses kyse, 4 silkehuer og 5 bånd, 6 firehjørnede klæder af kramlærred og hør, 4 par halværmer, 6 kramlærreds lin, 1 par hvide og

1 par sorte uldne vanter, 1 par hvide handsker, 1 par blå handsker, 2 par strømper, 1 par sko med metalspænder, 1 par tøfler og 1 par træsko. Sådan kunne altså en fiskerkone fra Vangså gå klædt, og både tøj og indbo tyder på jævn velstand.

Om husflid vidner 4 rokke, 1 strangel og en garnvinde og en hegle. Heglen blev brugt ved tilberedning af hør, og den er sandsynligvis blevet brugt af manden og hans sønner. De skulle jo lave fiskegarn, og derfor er der også mange rokke.

I skiftet nævnes også en femtepart i en båd. Af fiskeredskaber er der 1 fjerdepart i 2 våd, 2 sildegarn, tremandspart i storkroge med tilbehør og desuden 800 små kroge. Der var således mulighed for at drive fiskeri efter flere slags fisk. Manden har nok også faret til søs en tid som så mange unge fiskere fra denne kyst, for der findes en skibskiste og et skibsskrin.

Landbruget betød nok mindre, men det var alligevel en i forhold til husets hartkorn (0-1-0-0) forbavsende stor besætning. Der var 4 køer, 1 kvie, 2 kvie- ungnød, 1 vinterkalv, 1 stud, 13 får med 7 lam, 3 væddere og en galt, lige så meget som i mange gårde og mere end tilstrækkeligt til en families forbrug af mælk, smør, kød og uld. På denne baggrund ser det måske lidt mærkeligt ud, at der næsten ingen landbrugsredskaber er. Der er hverken plov eller harve, men kun 5 hø-leer, 2 river og 1 skærekiste. ... I de yderste klitter er det tilladt at bjerge klittag (hjælme) til foder, og klittag skåret i hakkelse ædes gerne om vinteren af køer og får. ...

Stuehuset må mindst have været 10 fag eller ca. 20 alen. Vest for frammerset, i forlængelse af stuehuset, lå et udhus på 10 bindinger (stolpepar), rimeligvis en stald, og da afstanden mellem bindingerne i en stald var 2-3 alen, må dette udhus have været mindst 20 alen, og hele længden altså ca. 40 alen, måske mere. Desuden var der et ladehus, hvori der fra østenden til loen var 5 bindinger. Hvor meget der var vest for loen, opgives ikke, men da der i en lade oftest var 4 alen mellem bindingerne (et gulv), må dette hus have været mindst 20 alen.

Det tør vel siges, at både huse, besætning og indbo er adskilligt større end man på forhånd ville have ventet at finde hos en fiskerfamilie på den tid. De andre beboere derude har sikkert også haft ret gode kår, for da provst Eeg solgte Råstrup gods var Vangsåboerne i stand til at købe deres huse og blive selvejere."

Tørre tal: 1860

Bevæger vi os frem i tiden, sker der selvfølgelig forandringer. På kortet fra 1820erne kan man se, at nogle af grundene er delt, f.eks. nr.6 og nr.8. Det betyder flere huse, flere familier.

I 1845 er der 20 huse, i 1860 23 huse.

Vi prøver at holde fast ved året 1860 og ser lidt på, hvordan det lille samfund nu ser ud. Det er igen en folketælling, der gør, at man kan rekonstruere forskel-lige ting fra lige netop det år.

Den unge lærer Jens Nielsen (som vi senere skal høre mere til) har for Vangsås vedkommende udfyldt det skema, det var pålagt ham at gøre, på samme måde som det blev gjort i alle landets byer og landkommuner: den 1. februar 1860 skulle der foretages en registrering af alle beboere, de midlertidig bortrejste skulle også med i en særlig kolonne, såvel som "tilfældige" gæster.

Skemaet skulle bl. a. udfyldes med personernes fødested. Takket være denne oplysning kan man se, at der faktisk er en del tilflyttere. De kommer fra Vester Vandet sogn (og det er nok næsten udelukkende fra Klitmøller), ikke mindre end 8 personer er kommet derfra, og ellers fra Nors, Ræhr, Hundborg, Tved, Skinnerup og Vestervig.

10 af dem er over 40 år og har boet i Vangså i mange år. Hvem ved, måske føler de sig slet ikke som tilflyttere mere!

Der er to tilfælde, hvor der er kommet en svigersøn udefra ind i familien. De har etableret sig som familie og har fået børn, men det er stadigvæk den ældre generation, der sidder som husbesiddere. De unge sidder i venteposition, og det til trods for at de gamle er 73, 79 og 64 år. Det strider noget imod den skik og brug, man ellers kan se, nemlig at de unge overtager stedet, og de ældre kommer til at sidde som aftægtsfolk.

De allerfleste klarer sig selv uden ansat hjælp. Der er kun 3 steder, der findes tjenestekarl eller -pige. Den eneste ene tjenestepige er 15 år og tjener hos lærer Nielsens.

Men lad os se lidt på børnetallet. Det ser ganske lovende ud: 19 børn mellem 1 og 6 år og 22 mellem 7 og 13 år, så det er klart, at der er behov for en skolemester i Vangså.

Flere af ejendommene har undergået forandringer i 40erne og 50erne.

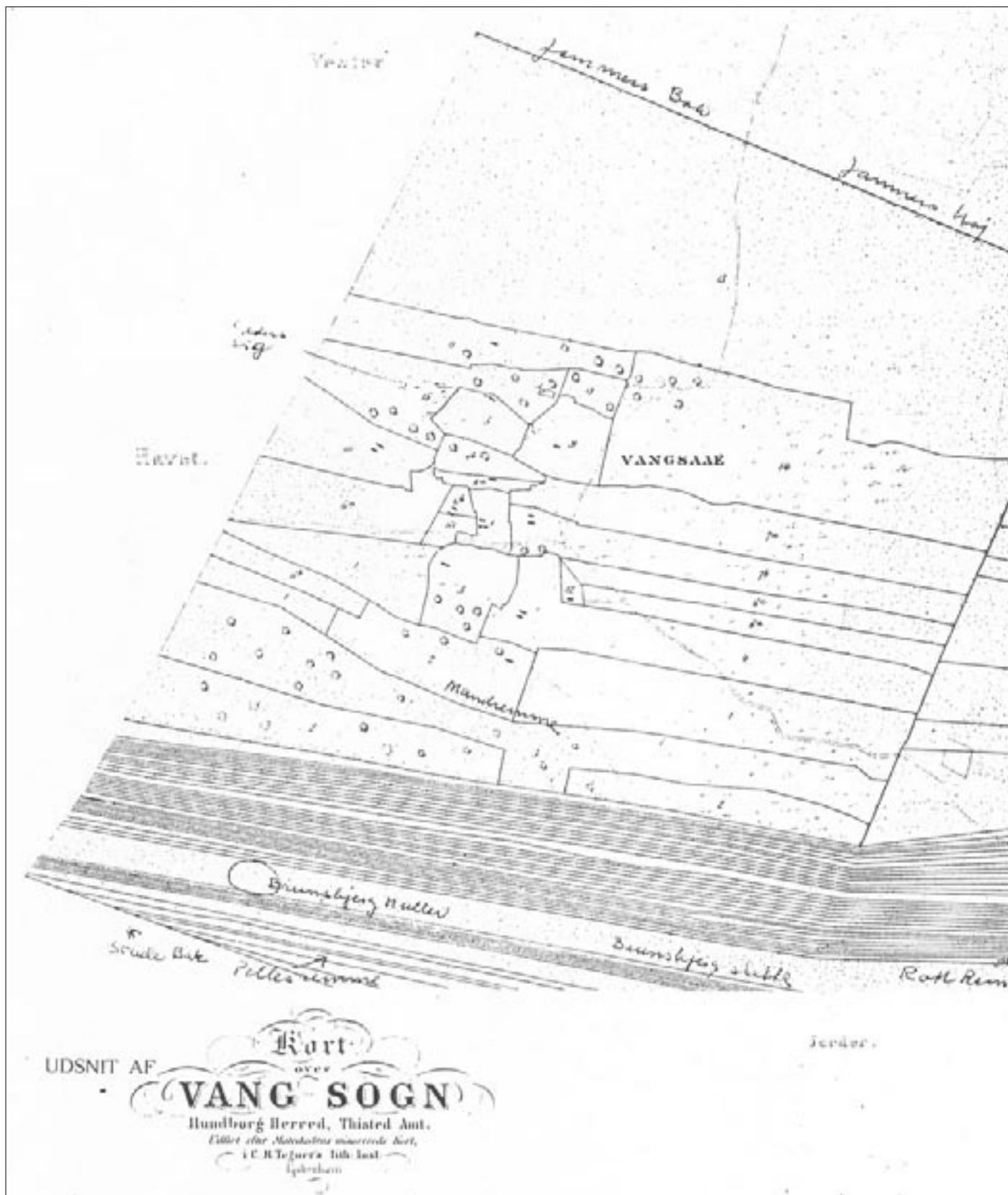
Brandtaksationerne fortæller om ændrede vurderinger på grund af f.eks. at en kvist er byg-

get på stuehuset eller der er forøget med nye udhuse.

Stuehusene er rummelige: 2-3 stuer, kamre, køkken, brøggers ... De måles i fag og er eksempelvis 26 fag (+ en kvist på 4 fag) eller 42 fag. Hvert fag er c. 2 alen. Det fører tankerne hen på, at der skulle være husnings-muligheder for folk, der strandede på denne kyststrækning.

Husenes værdi er på linje med husmandsste-

der i de omliggende sogne, altså ikke en fattig bebyggelse, som man somme tider hører nævne. Det er gode jævne kår. Husene var stråttækte, opførte i de føromtalte fag med fyrre- eller egetømmer (hvis sådan noget var drevet i land). Imellem tømmeret var væggene så mestensdels klinede eller delvis murede. Den rummelige bagerovn og bilæggerovnen var husets varme midtpunkt.

Bavnhuset i det nord-vestjydske

Matr. Nr. 10

Når man færdes ad de gamle hjulspor i Vangsaas hede og klitterne imellem, prøver man at forestille sig de gamle tider. Men de er glemt og borte. Kun ganske få træk er bevaret. Jeg vil forsøge at samle de træk, som findes omkring det første hus, som byggedes ude i klitten for tre århundreder siden, Bavnhuset. Huset er forlængst borte, og om dets placering ved man intet. Derimod kan vi finde frem til, hvem der i årenes løb har ejet grunden.

Man vil let forestille sig, at de få mennesker, som boede herude, var fattige mennesker. Men gennemgående ser det slet ikke ud til at være tilfældet - alene det, at de, da sandflugten huserede og ødelagde hjem og ejendom ved Staukær og Trabsande, flyttede ud i klitten ved havet, fortæller, at der må have været mening i at flytte ud vesterpå. Herom vidner også mange indtryk fra de forskellige skrifter, der fortæller om bygninger og inventar: her stod man ikke tilbage for gårdene i Vang, og besætningernes størrelse manglede heller ikke noget i forhold til de samme gårde.

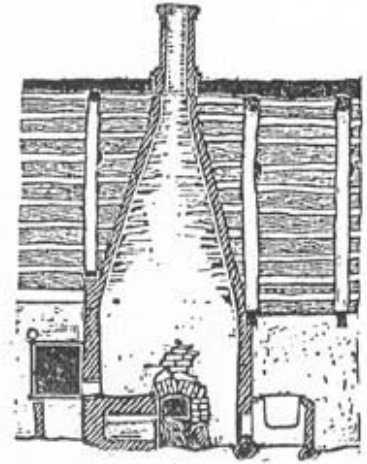
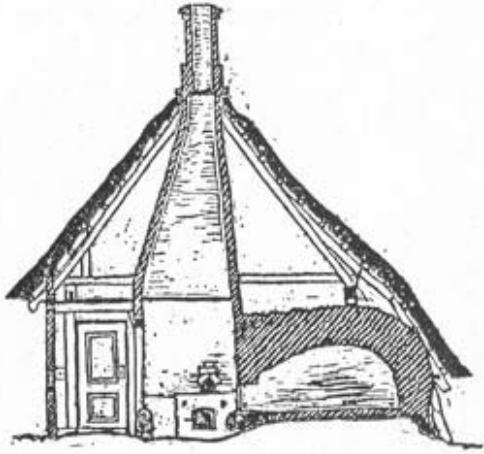
For nogenlunde at samle Bavnhusets historie, såvidt det med de sparsom-

me oplysninger lader sig gøre, må vi først lægge vejen om ad herregården Nystrup syd for Vandet sø. Endnu i begyndelsen af dette århundrede lå den her som bondegård - nu er kun tomten tilbage. Her boede i første halvdel af 1600-tallet adelsmanden Christoffer Lunov. Tilsyneladende har han ikke hørt til de gode børn. Således klagede Jens Grøn i Vedø, Sønderhald Herred, til kongen over, at Christoffer Lunov for nogle år siden (!) med vold havde taget hans hustru fra ham. Et af børnene fra denne forbindelse, Anne Christoffersdatter, giftede sig med præsten i Vang, Jens Christensen. Der har sikkert været en del forargelse over, at præsten giftede sig med en kvinde, som var ud af en ikke-ægteskabelig forbindelse, for i 1624 får biskoppen skrivelse fra kancelliet vedrørende sagen. Præsten havde klaget til kongen over, at han i lang tid var blevet hindret i at indgå ægteskab med sin trolovede fæstemø, og nu havde kongen bevilget, at han måtte gifte sig med hende, og sikkert er de blevet gift kort

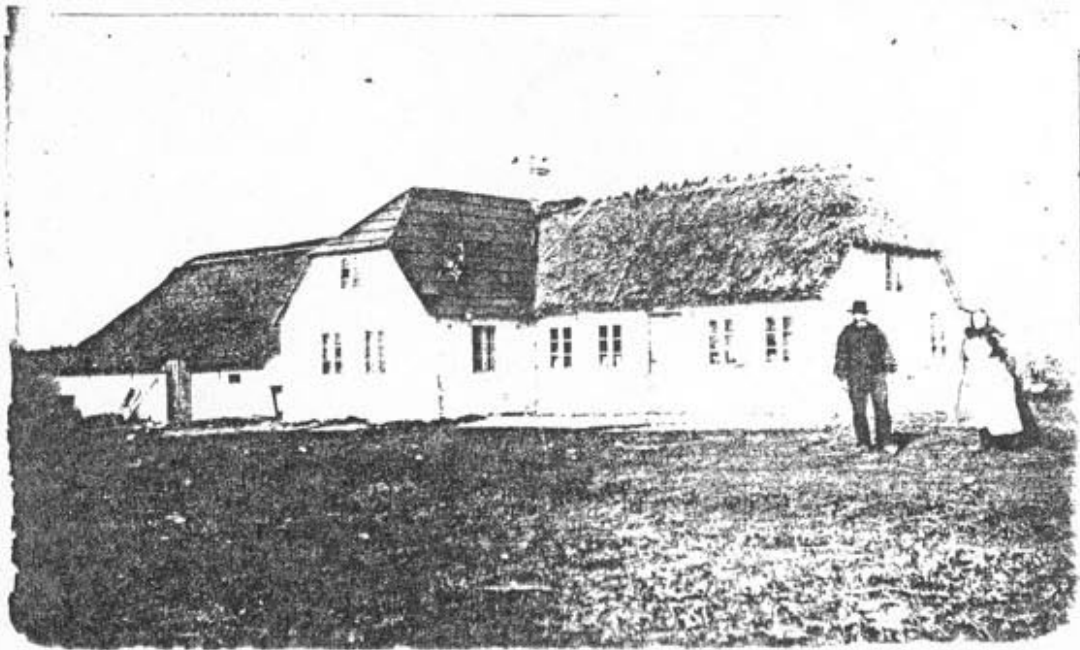
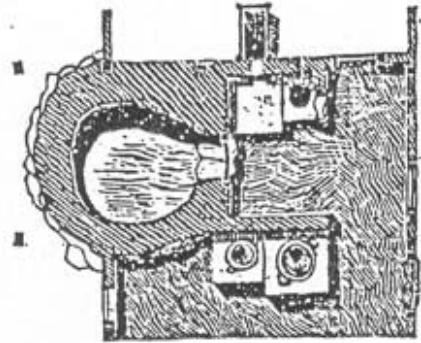
efter, men sikkert kan vi ikke sige noget derom, da kirkebøgerne først begynder efter denne tid. I ægteskabet er der tre børn, Christen Jensen, Anne Jensdatter og Ellen Jensdatter. Efter Anne Christoffersdatters død 1. juni 1655, gifter præsten sig med Gertrud Villadsdatter, datter af sognepræsten i Sjørring, Villads Simonsen. Efter Jens Christensens død i november 1665 deler Gertrud Villadsdatter og Christen Jensen boet ligeligt imellem sig uden at delagtiggøre Christen Jensens søster, Anne Jensdatter, i bodelingen. Men hendes mand, Oluf Sørensen i Vangsgaard, protesterer: de to havde ikke lov at udelade hende fra skiftet og arven efter hendes far. Man kan forestille sig, at der er blevet rejst tvivl om lovligheden af hans ægteskab og dermed hans ret til at optræde på Anne Jensdatters vegne.

Under alle omstændigheder: da sagen kommer for retten, fremlægger han en attest fra Niels Tomsen på gården Duenæs i Odernæs Sogn i Norge af 7. maj 1645, hvori denne bevidner, at Oluf Sørensen og Anne Jensdatter havde været på gården siden 31. juli 1644, og at de havde holdt deres bryllup på Duenæs 20. oktober samme år. Ligeledes fremlagde han et sendebrev af 4. maj 1645 fra sognepræsten på Odernæs, Anders Nielsen, der attesterede, at han havde trolovet dem og viet dem og siden absolvert dem den 4. maj (de var altså med andre ord "kommet for tidligt", som det hedder). De to var altså, som så mange andre i de år, hvor Jylland var besat af svenskerne, flygtet til Norge. Sikker har Oluf Sørensen inden denne tid haft forbindelse med Norge. Han og hans broder, Søren Sørensen havde en skude på 6½ læster og 4 tønder (i kornmål svarer det til ialt 147 tdr.). Ser vi på lensregnskaberne fra 1640-43, kan vi mellem skudeafgifterne læse, at de to brøders skude står opført. Heri kan endvidere læses, at de var landet "for Vang", sikkert det nuværende Vangsaas. Samme sted nævnes - i forbindelse med toldregnskabet i 1629, hvor en nordbaggeskudes last fortoldes - stedet som Vang oedt, altså odde. At en sådan har eksisteret fremgår af Jens Sørensens søkort-opmåling fra 1694-95 (det kgl. danske søkortarkiv); her ligger der umiddelbart udfør Vangs å's udmunding (som lå noget nordligere end den nuværende) en mindre odde, ligesom vanddybden i oddens forlængelse har været ret lav.

Vedrørende arvesagen påstår Christen Jensen og Gertrud Villadsdatter, at når Oluf

Bagerovn, ildsted
og bilæggerovn
omkring husets midt-
punkt, skorstenen.

Typisk Vangså-hus. Kvisten blev før eller senere bygget til de fleste stuehuse.
Poul og Lisbeth Jensen udenfor deres ejendom, matr.nr. 8.

Sørensen har haft Krogsgaard, som var præsteembedets gods, siden 1648 uden at skulle betale nogen afgift, og når Anne Jensdatter ved sit giftermål havde fået medgift af det fælles bo, så måtte hun have fået nok, men Oluf Sørensen påstod, at det kom ikke arven ved. Dommen blev den 23. april 1666 afsagt af dommer Lauge Olufsen i Haring og lød på, at Oluf Sørensen igen skulle indføre i boet, hvad han har fået, og gøre regnskab for Krogsgaard, men til gengæld skulle hans kone indsættes som arving i boet.

En af Oluf Sørensens og Anne Jensdatters børn var Jens Olufsen Vang, som vi skal blive lidt ved, da han senere får betydning for Olufsen-slægten og Bavnhuset.

Jens Olufsen Vang blev født 1660 i Vangsgaard, som faderen havde fæstet 1660 efter broderen Søren Sørensen, der var død. 19 år gammel blev han student fra Thisted, efter datidens forhold noget sent. Men at det ikke var begavelsen, der var noget i vejen med, fremgår af, at han 3 år efter var teologisk kandidat. Snarest er der kommet svære tider for hans far. Allerede i matriklen fra 1664 fornemmer vi det, hvor afgiften for en af de af hans fra Ørum Slot fæstede ejendomme nedsættes fra 6 tdr byg og 6 tdr. havre til 4 tdr. byg og 4 tdr. havre "formedelst det er fordærvet af sand". Netop i disse år er det, sandflugten huserer; det kan også være gået ud over hans andre ejendomme. I 1664 har han foruden Vangsgaard og Krogsgaard endnu en gård i Vang, svarende til omtrent 20 tdr, hartkorn. I marts 1666 opsiges han Krogsgaard (efter faderens død er den formodentlig ikke længere afgiftsfri, ligesom den ved synet samme år betegnes som brøstfældig. 1668, hvor den udbydes til en "lidelig afgift", er synsvurderingen "et gammelt forfaldent fæhus med en stald ved øster ende og en forfalden ralling"); kort efter havde folk set, at han og hans døtre Agnete, Anne og Berete havde borttaget fra Krogsgaard: to sengedøre, nogle fjæl og et lidet skab i gavlbænkekrogen. Der blev rejst sag imod ham, men der kom dog ikke noget ud af den. Det blev oplyst, at Oluf Sørensen bragte tingene tilbage, og man mente, at så længe han endnu var fæster, havde han indtil fardag lov til at bære ud og bære ind, som det passede ham. Familiestridighederne har vel også slidt på ham. Arvesagen var ikke den eneste, der kørte. Således stævner Oluf Sørensen i februar 1666 Christen Jensen for penge og varer, han skylder ham for. Men hvordan hans liv former sig fra

1666 og til han i 1683 sidder som blind i et ensomt, jordløst hus ved havet og der ikke havde andet at leve af, end hvad "Gud og godfolk gav ham", ved vi ikke. Her døde han i 1693. Kun nævnes det, at han i april 1672 fungerer som vidne i en sag om Nystrups ejendomsret til et klitareal fra Vester Vandet og ud til havet.

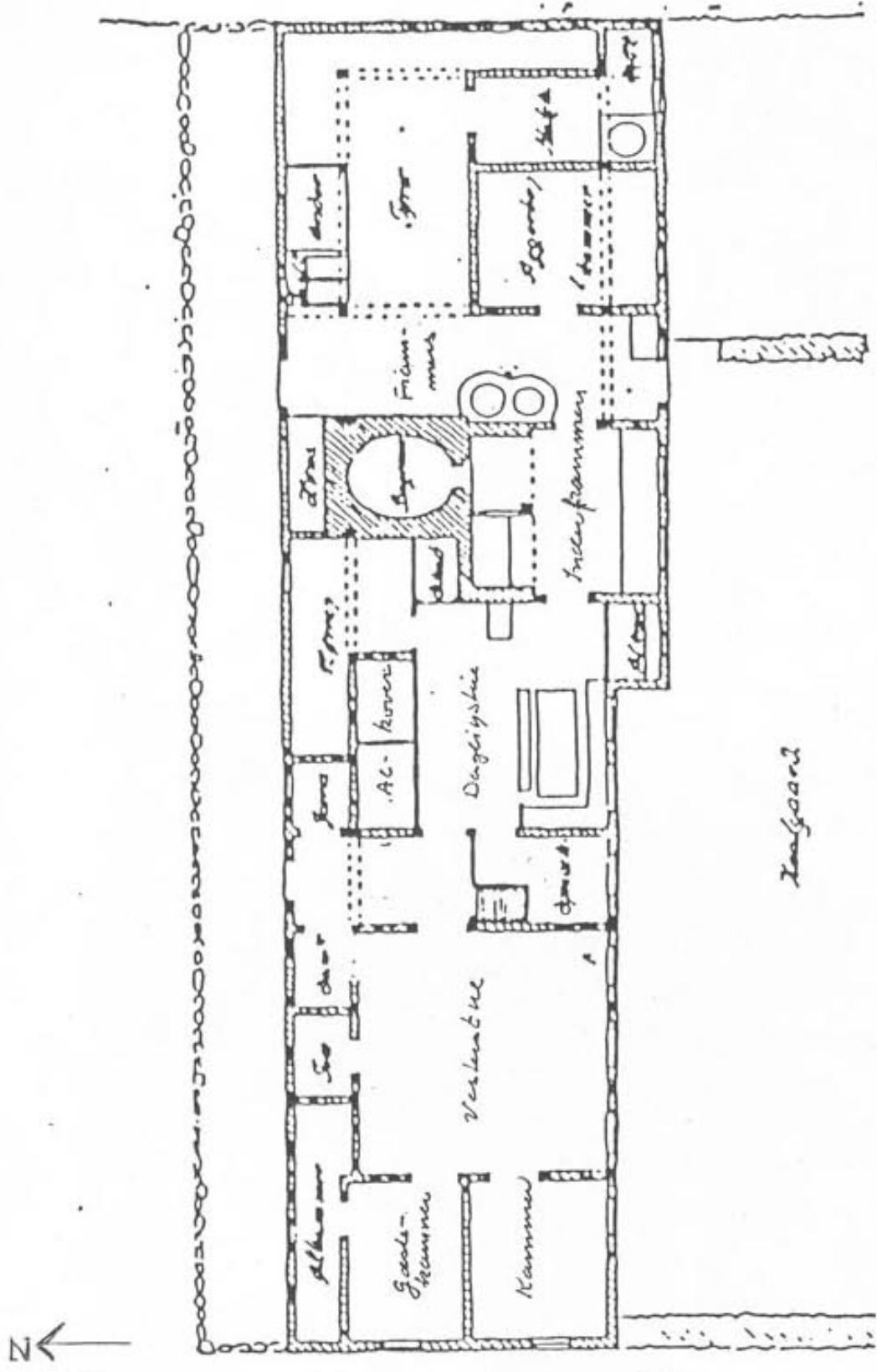
Om tiden for bygningen af Bavnhuset, som det kaldes, ved vi kun, at det "blev bygget i krigens tid (formentlig svenskekrigen, 1657-60), og at de, der tog vare på bavn, havde deres tilhold der" (amtsregnskabet 1703).

Vi skal lige vende tilbage til sønnen Jens Olufsen Wang. For ham må faderens tragedie også have været en katastrofe. Nogen må have taget sig af ham, men hvem, ved vi ikke, måske kan det være farfaderen Søren Sørensen Boy, som boede i Vang og også var knyttet til skudehandelen (og dermed velstående). Jens Olufsen Wang blev som sagt teologisk kandidat i 1682, 1686 blev han, kun 26 år gammel, sognepræst i Flade, Gærum og Fladstrand, det senere Frederikshavn. Han blev provst 1699 og tog magistergraden 1700. Han blev godt gift med en 18 år ældre præsteenke, som var særdeles rig, således havde han også mulighed for at hjælpe sin familie derhjemme.

Efter Oluf Sørensens død overtager Maren Olufsdatter (sikkert O.S.'s datter) og hendes mand, Hans Jensen, som stammede fra Vrejlev i Vendsyssel, og med hvem hun blev gift 1696 i Vang, huset, som tilhørte kronen. Imidlertid er kronen ikke mere interesseret i at beholde sådanne små, afsidesliggende ejendomme, og i 1703 bliver huset sat på auktion. Flere var interesseret, særligt herremanden på Raastrup, hvorfor budsummen løber op i den formidable pris af 101 rdl., det bud, som - lykkeligvis for Hans Jensen og Maren Olufsdatter - afgives af Marens broder Jens Olufsen Wang. Mens gårde på den tid normalt handledes til omkr. 80 rdl., løb Bavnhuset formentlig op i den høje pris, fordi Jens Olufsen Wang var parat til at gøre en virkelig indsats for at sikre, at det gamle hjem kunne blive på familiens hænder.

Hans Jensen og Maren Olufsdatter kunne således blive i det gamle hjem, og de blev der til deres død. 11 børn voksede op i hjemmet, mindst to af dem kom til at studere (morbroderens hjælpende hånd?). Kun et af børnene blev, så vidt vides, på egnen, nemlig den ældste, Anne Hansdatter, som var født 1696. Hun blev gift i Vang 1721 med Peder Nielsen. De

Grundplan i øst/vest af en typisk landejendom fra Thy.
 I Vangså var flere af ejendommene "spejlvendte, så lade og øvrige udhus lå mod vest.

bosætter sig også ved havet, hvor alle husene ved Vang klit efterhånden samledes og blev til Vangsa. To sønner og en datter blev i Vangsa.

Hans Jensen og Maren Olufsdatter dør i 1734, hvor formentlig sønnen, Søren Hansen, overtager huset og bor der til sin død i 1740. Senere boede hans søsterdatter, Helvig Pedersdatter, og hendes mand, Christen Christensen, i Bavnhuset. Han blev december 1773 fundet "død paa stranden neden sandbakken 3 agre lang fra hans huus, hvortil hand var kommen ved sin gang fra Nørhaagaard og Vorupør". Han blev begravet 19. december 1773. Året efter bliver hans enke, Helvig Pedersdatter, gift med enkemanden Morten Oddershede fra Vangsa, som flyttede til hende. Hans søn, Jens Mortensen, blev gift med hendes datter, Anne, og 24. juni 1800 får disse skøde på ejendommen. Deres søn, Christen Jensen Odder (f. 1798), blev strandfoged og overtog ejendommen den 18. marts 1834. Mens ejendommen ved reskript af 15. april 1818 var ansat til hartkorn 0-1-1-0, forhøjes værdien i 1844 til 0-2-2-2. Endnu på dette tidspunkt eksisterer Bavnhuset. Christen Jensen Odders datter, Pouline Christensdatter (f. 1828) bliver gift med Peder Christian Andersen (f. 1827); han var fisker og stammede fra Hundborg. Sønnen, Morten Christensen (f. 1836) blev gift med Petrine Nielsdatter (f. 1837). De overtager ejendommen den 24. oktober 1870. Man kan godt sige, at overtagelsen markerer et historisk punkt i ejendommens historie, idet udstykningen begynder her, og hoved-parcellen betegnes som mtr.nr. 10a (udstykningsen approberet ved skr. af 7. april 1869). Samtidig med at Christen Jensen Odder overdrager ejendommen mtr.nr. 10a til sin søn, Morten Christensen, sælger han formedelst 75 rdl. mtr.nr. 10b til sin sviger-søn Peder Christian Andersen (Grønkjær), som bygger et hus på grunden. Denne bygning, som var beklædt med spåntag, faldt sammen omkr. 1930. Bygningens bage-ovn blev dog brugt endnu i flere år af Andrea Nystrup Hansen, hvis mand, Niels Nystrup Hansen, fik skøde på ejendommen i 1931.

Men tilbage til hovedparcellen mtr.nr. 10a. Da Petrine Nielsdatters mand dør, får hans kone 20. juni 1876 lov til at sidde i uskiftet bo. Hun overdrager den 15. juni 1887 ejendommen til sønnen, Poul Christensen Odder, som den 31. juli 1888 tilskøder delparcellen mtr. 10d til Poul Andersen Grønkjær, mens han den 28. decem-

ber overdrager hovedparcellen mtr.nr. 10a til Christen Christensen Odder Trab, som den 27. juli 1914 overdrager den til Niels Nystrup Hansen. I 1954 overgår den til sønnen Arne Nystrup Hansen. Efter udstykningen af mtr.nr. 10b er dennes historie følgende: 12. juni 1889 får Peder Christian Andersen Grønkjærs enke Pouline Christensen adkomst til ejendommen, som igen den 29. november 1902 overgår til Kristian Anton Andersen Grønkjær. Ejendommen tilskødes den 4. september 1931 til Niels Nystrup Hansen, hvis enke den 17. oktober 1942 får adkomst til ejendommen, og som den 8. november 1954 overdrager den til sønnen Arne Nystrup Hansen.

Efter udstykningen af matr.nr. 10c, som Morten Christensens enke, Petrine Nielsdatter, beholder, er delparcellens historie således: 16. juni 1907 overdrager hun den til Peter Christensen Odder, men får igen 3. februar 1908 adkomst til ejendommen med bygninger; Petrine Nielsdatter overdrager ejendommen den 31. august 1913 til Niels Nystrup Hansen; herfra den 30. december 1919 til Siwert Andersen Grønkjær, 17. august 1922 til Gerhard Christensen, 2. august 1926 til M.C. Trab. 15. februar 1928 tilbage til Gerhard Christensen. 4. maj 1929 til Svend Andersen Grønkjær. 24. august 1930 til Chr. Aas Christiansen. 21. oktober 1930 til Juliane Petrine Andersen. 4. juli 1934 til Niels Chr. Trab. 17. februar 1942 iflg. fogedudlægsskøde til Thomas Thomsen. 1975 til Arne og Thyra Nystrup Hansen. Mtr.nr.'s areal: 154 kvadratmeter. Efter udstykningen af mtr. nr. 10d, som Poul Christensen Odder den 31. juli 1888 tilskøder Poul Andersen Grønkjær er matr. nr.'s historie følgende: 1. januar 1916 til Niels Nystrup Hansen. 21. august 1916 til Peder Grønkjær Pedersen. 10. februar 1944 til Edvard Christensen. 2. december 1961 til Vagn Husted Jørgensen. Matr.nr.s areal: 9.900 kv.m.

Efter udstykningen af mtr.nr. 10e tilskøder Anders Nielsen i 1963 mtr. til Arne Nystrup Hansen. Mtr.nr.'s areal: 1.020 kv.m.

Efter udstykningen af mtr.nr. 10f, som finder sted i 1950, hvor Edvard Christensen tilskøder mtr.nr. til Bergliot Maria Rasmussen, er mtr.nr.'s historie flg.: 1983 adkomst for arvingerne, som i 1984 overdrager mtr.nr. til Den danske Stat, Skovstyrelsen. Mtr.nr.'s areal: 3.300 kv.m.

Sluttelig kan det konstateres, at størsteparten af det oprindelige mtr.nr. 10 for tiden er samlet på én hånd.

Nybyggerhuset "Øgbjerg", matr. nr. 11

Man kan kun gisne om, hvad der har fået Niels Christensen Spillemand til at blive nybygger herude i klitten i år 1731.

Det vides ifølge kirkebogen, at der på dette tidspunkt har levet en familie i Thisted med tilnavnet Spillemand.

Niels Christensen er født som uægte barn, så rent socialt var det et stempel i sig selv dengang, så om det var af nød eller måske for at bryde ud af familiens sociale mønster, kan kun være gætte.

Vi møder ham første gang ude på det stykke jord, han har fæstet af ejeren på Råstrup. Her står han med et læs tømmer bestående af 7-8 alens stykker. Sammen med ham er hans unge gravide kone Maren Christensdatter. (Om hende ved vi ikke noget, bortset fra at hun blev gift med Niels i 1730).

Om de har nået at få tag over hovedet, inden deres første barn, en søn, der fik navnet Christen, bliver født i 1731, vides ikke. Men i løbet af de næste 11 år får de 3 børn mere: Jens, født 1734, Anders, født 1737 og Benedikte i 1740.

Anders dør allerede da han er 15 år, og Christen, da han er 34.

I 1765, samme år som Christen dør, overtager den næstældste og sidste levende bror Jens fræstet efter faderen.

Maren dør allerede det følgende år, i 1766, og Niels Christensen Spillemand er enke- mand. Efter 5 års forløb gifter han sig igen med Karen Thomasdatter fra Int. De bliver boende hos Jens og hans kone Maren Christensdatter. Trangt har det været i huset, både økonomisk og fysisk.

I 1773 dør Karen Thomasdatter (Int) og i 1778 lukker Niels Christensen Spillemand øjnene som almisse-lem i det hus, han selv havde bygget.

Jens Nielsen Krabbe og Maren Christensdatter fortsætter, hvor de gamle slap. De får deres to første børn, Christen i 1766 og Maren i 1768.

Jens Krabbe må ca. 1770 trække i "Kongens klæder". Han er væk fra hjemmet i 3 år. Dette forhindrer dog ikke Maren i at få børn.

I 1772 fødes Peder, som bliver opkaldt efter sin far Peder Sixhøj fra Skårup. 7 levende børn og 2 døde får Maren.

Tiden går, og vi hører først om Jens Krabbe i

folketællingen 1787, hvor han står som "søli- mit" og fisker.

I 1801 er der atter folketælling. Den beretter om Jens og Maren, at de stadig bor i huset med deres yngste datter Karen på 15 år.

1809 dør Jens 75 år gammel, og i 1814 er det Marens tur.

Morten Jensen, 48 år, fisker og husmand overtager huset.

Om Morten Jensen kan læses i "Fra min Skibskiste", hvor Mortens sønnesøn fortæller om sin bedstefar.

Strandfoged Anders Chr. Jensen fortæller

I 1973 optog Husted Jørgensen et interview med Chr. Jensen, som på det tidspunkt boede i Klitmøller. Han var da omkring 86 år, og da hans hukommelse var helt i orden, har han kunnet give nogle virkelig gamle minder videre til os.

"Ajs" voksede op i huset på "Øgbjerg".

Det følgende er størsteparten af båndets indhold:

"Det første jeg kan huske, er dengang vort hus blev flyttet op på højden.

Jeg var omkring 4 år dengang. De kom med hestevogne, og så blev huset savet i 3 stykker. Disse stykker blev flyttet ét ad gangen på de to vogne. Jeg syntes, det var så synd for hestene, - som de måtte slæbe. Det var jo sand, de skulle trække i - og op ad bakke. Nå - men op kom det da og blev sat på plads igen. Det kunne holde det kram. Det er gammelt skibstømmer - ja - det holder jo den dag i dag.

Det var laden og fårestien, der blev flyttet. Stuehuset blev helt nyt, og det var der god plads i. Stalden kom til at ligge i østenden, det gjorde den ikke i det gamle hus.

Før huset blev flyttet stod det øst nedenfor lige ved agerjorden. De skulle have det så nemt dengang, når de skulle bjerge høsten!

Vi havde godt med jord, jeg tror det var omkring 22 td. sæde agerjord og så en masse klit. Vi havde en del får, 12-14 stykker, og det var mig, som den ældste, der skulle røgte alene.

Pu-ha, det var det værste jeg vidste - at flytte fårene ude i klitten 2 gange om dagen uanset vejr og vind.

Da jeg var 10 år begyndte jeg på fiskeri fra Vangså. Det var min bedstefar, der havde en lille pram.

Kl. 2 om natten kom så bedstefar og vækede mig. Jeg var godt søvngig, men jeg ville da gerne med. Han havde sildegarn og agn med til pilken. Vi skulle så hen, så vi lå ud for Ørhage. Der var ikke torsk ud for Vangså, bunden var ikke for dem, - der er jo sandbund og torsk kan bedst lide en bund med sten.

Båden var lille, den kunne dårlig bære os, bedstefar, farfar og mig, og vi kunne heller ikke have så mange fisk.

Så en dag sagde jeg til bedstefar: "Nu må du købe dig en rigtig båd, for ellers vil jeg ikke med mere. Det er for farlig - og vi kan ikke have ret mange fisk." Det gjorde bedstefar så. Han købte en rigtig jolle. Der var nu ikke faste rotolder i den, for det ville han ikke have, men derimod skydeårer. Mine årer var bagi, og der fik jeg selv lov til at bestemme, hvordan det skulle være.

En dag, vi landede, lagde bedstefar sine årer ned i bunden af båden, men lige da vi tørnede, fik vi en sø, og bedstefars årer gik igennem båden. Så sagde jeg: "Gammelfar, havde du taget dine årer, som jeg har, var det ikke sket." Haha.

Vi var inde igen omkring middag, så skulle de dumme får flyttes. Det slap jeg ikke for. Det var forår og efterår, vi fiskede. Om sommeren var der ingen fisk. De torsk vi fangede blev tørret. Der var rift om tørfisk dengang. Folk kom helt fra Mors for at købe.

Skole - -

Ja skolen, den står der, hvor Valdemar Jensens hus nu ligger. Den ligger lidt højt, for jeg kan da huske, at træskoene nede ved Kren Bak nedenfor skolen, godt kunne stå og svømme udenfor sengene, når det var rigtigt tøvejr.

Den skole - ja det var nu ikke så meget med at vi kunne få lært noget, næh, det var mest med om vi kunne arbejde.

Den stakkels gamle lærer (Gregers Pedersen) var ikke rask. Den ene arm kunne han ikke strække ud. Læreren havde forøvrigt et stykke jord, men det fik han nu ikke meget ud af.

Han kunne ikke styre os knægte, vi var mange dengang. De fleste familier havde en 8-10 børn, så der var mange børn i skolen. (Og det kunne da også godt knibe, at de kunne få det, de kunne spise om vinteren!)

Nå - så fik den gamle lærer et par hjælpelærere, men det gik da helt galt.

Vi gik i skole 2 dage om sommeren og 4 dage om vinteren. Det blev ikke så meget, men vi klarede os dog ligegodt. Da jeg var 16 år syntes jeg, at det kunne være nok med den flytten

får, så jeg sagde, at nu stak jeg hjemmefra. Jeg ville ud at sejle. Det blev sådan, og jeg sejlede til jeg var 25 år.

Jeg kom ikke hjem igen før jeg skulle giftes. Det var godt nok ikke min mening at holde op med at sejle, men hvad skulle jeg gøre? De skibe jeg sejlede med hed "Turinere". Det var sejlbåde med 3 master. De kom ovre fra Svendborg og Thurø.

Når vi kom i havn kunne vi med det samme se, om der lå nogle "Turinere", for de var meget velpassede. De kunne laste 5 ton.

Det var et hundeliv. Alt arbejde foregik med håndkraft, og det var der aldrig for meget af, så vi sled og slæbte, ofte på dårlig kost.

D.21. november 1893 druknede 3 mænd fra Vangså. De tog ud i det fineste vejr med blank sø, men blev overrasket. (Det var de tre fiskere Peder Chr. Mortensen, Mads Trab og Christen Odder.)

Min fars bådelag var også ude, men de nåede hjem. Min kone er fra Vangså, hendes far var en af dem, der druknede den novembemat.

Min kones hjem var ikke ret stort. De havde kun plads til 1½ ko. Jeg måtte bygge til, først i den ene ende, og så i den anden. Det var lidt tosset, jeg skulle hellere have raget det hele ned og bygget nyt. Men der var ikke penge til det dengang, og det var ikke let at låne.

Det var ikke bare konen og mig, der skulle bo i huset. Min svigermor og hendes bror skulle også være der. Det var ikke rigtig gået af mode, at de gamle skulle bo hos deres børn, så det blev sådan.

Men så fik de heller ikke noget for jorden - ak ja - man lavede dumme handeler dengang.

I Edwards hus boede Poul Grønkjær, men det brændte, mens jeg var ude at sejle. I 1917 flyttede Poul Grønkjær til Hanstholm, der skulle bygges havn, så der skulle være arbejde. Men det blev stoppet, og der gik mange år, før det kom i gang igen."

Uddrag af skipper Jens Konge Jensens bog:

”Fra den gamle skibskiste”

Udkommet i 1937.

Hjemstavn og første barndom

Jeg er født i et lille Fiskerleje, Vangsaas i Vang Sogn, beliggende ved Vesterhavet omtrent i lige vestlig Retning fra Thisted, noget syd for Klitmøller og nord for Vorupør. Det var i min Barndom en ganske lille Plads; der fandtes i 3 Beboere og kun 2 Heste i hele Byen. Beboerne drev som Regel baade lidt Landbrug og Fiskeri; men det var ingenlunde særlig let at bjærge Føden der paa Stedet, hvorfor mange af den opvoksede Sligt foretrak at bo sætte sig andre Steder i Omegnen, f. Eks. i Klitmøller. Adskillige for til Søs en stor Del af deres Ungdom, nogle blev Sømænd for bestandig.

Landbruget bestod mest i Faareavl; til hvert Sted hørte der sædvanlig et stort Klitareal, hvor der holdtes en Mængde Faar. Deres Skind var en vigtig Salgsvarer. Tillige havde de fleste en 3 Køer. Fiskeriet var dog Beboernes Hovederhverv. Det var mest Torskfiskeri. Længere mod Nord, henimod Hanstholm, blev der drevet et ret betydeligt Hummerfiskeri; men Hummeren kan kun trives paa Stenbund, og saadan fandtes ikke ved Vangsaas. Torskfiskeriet fandt Sted paa Ilgende Maade som sydligere paa Vestkysten. Til hver Baad hørte en stor Mængde Liner med Kroge paa; at holde disse i Orden med Madding o. s. v. var besværligt, men af største Vigtighed. Indretningen af Fiskeriredskaberne og Benævnelserne paa disse var dog i min Barndom i nogle Henseender lidt anderledes end sydligere paa Vestkysten. Af store Kroge brugte man kun 60 paa hver Line; de hang ned, saa der var en Favn imellem dem. Benævnelserne en »Bakke« om et Set Liner med Kroge brugtes ikke i min Barndom; heller ikke sagde man at »æse« eller »ese« Krogene (forsyne dem med Madding); man kaldte det at »biede« dem.

Den første af mine Forfædre, som jeg ved noget om, er min Farfader, og ham kan jeg tydeligt huske ligesom ogsaa min Farmoder. De var begge født og opvoksede der paa Stedet. Min Farfader, der hed Morten Jensen, døde i 1867, da jeg var 12 Aar gammel. Han blev 82 Aar

gammel og maa altsaa være født 1785. Han kom ud at sejle, saa tidligt det kunde lade sig gøre, det vil sige, saa snart han var konfirmeret. Hans Konfirmation blev nok endda fremskynnet lidt af Hensyn til hans Afrejse, og der er fortalt, at han ikke var større, end at han lige kunde »håg' æ Buer« (naa at faa Hagen over Bordet). Han deltog i Krigen med Englænderne og sejlede iøvrigt, til han i ca. 50 Aars Alderen vendte tilbage og tog fast Ophold hjemme. Som saa mange andre Sømænd havde han for det meste tilbragt Vinteren hjemme og havde der faaet Kone og Familie. Konen maatte saa selv klare det hele derhjemme det meste af Aaret, medens Manden sejlede. Men det lader til, at hans Kone har været dygtig dertil. En Gang, da han kom hjem, havde hun saaledes faaet et nyt og bedre Hus til Familien, saa at Manden havde noget ondt ved at finde den. Han blev dog klar over, hvor Huset laa, og fandt ogsaa en Indgang, men var ikke klar over, om han derefter skulde til højre eller til venstre; men ved at kigge ind til højre gennem Klinkehullet fandt han ud af, at det var der, han havde sin Familie.

Foruden at min Bedstefader drev Fiskeri, var han en Slags Tømmermand og Altmuligmand for hele Byen. Han var meget dygtig til at reparere og forfærdige Baljer, River og andre Redskaber. Han fiskede i Forening med 5 andre, idet det var sædvanligt, at 6 Mand havde en Baad og tilhørende Redskaber i Fællesskab. Det var Skik, at Medlemmerne af et saadant Baadelag skiftedes til for et Aar ad Gangen at sidde til Rors, med mindre der var en af Laget, som alle de andre foretrak hertil, men saa længe min Bedstefader deltog i Fiskeriet, vilde man bestandig have ham siddende »ibaag ve æ Rower«, som man sagde med et noget spøgefuldt Udtryk. For egentlig maatte dette jo betyde i Vandet bagefter Baaden!

Sædvanlig fiskede man kun til ved Juletid. Saa blev Baaden taget i Land og vendt med Bunden i Vejret, og i den Anledning holdt man et Gilde, en »Hwælbojl«. Ordet »Bojl«, der kun bruges i Jylland og vel næsten kun i Vestjylland, betyder Gilde, og Ordet »hwæk« (hvæve) betyder at vende en Ting med Bunden i Vejret, f. Eks. ogsaa en Kop.

Min Bedstefader kunde en Mængde Viser, ogsaa engelske, som han gerne skulde synge ved saadanne Sammenkomster. Saaledes ogsaa ved det sidste Gilde af den Art, han var

med til. Han sang da en lang Vise, hvor hvert Vers endte med Omkvædet »Men Lykken vender sig ofte om.« Hvad Visen ellers handlede om, har jeg ingen Erindring om, men jeg kan tydelig huske, at man talte meget om det forunderlige i, at ikke blot døde min Bedstefader kort efter, at man havde hørt ham synge den Vise, men samme Sommer, den Dag Hundedagene begyndte, døde ogsaa min Fader, kun 50 Aar gammel.

Løvrigt havde en Mand fra Agger, der var noget synsk - Tammes hed han - forudsagt, at der vilde ske noget alvorligt hos os. Tammes var dygtig til at binde Vaad og drog omkring og hjalp Folk hermed. Kort før min Fader og Bedstefader døde, havde han boet hos os, men efter hvad han fortalte ikke til os, men til andre Folk i Byen kunde han mærke, at der var noget underligt i det Hus. Han havde ikke kunnet faa Ro om Natten, havde ikke kunnet beholde Dynen paa sig, og dette ansaa han for et Tegn paa, at der vilde ske noget.

Min Bedstemoder, der hed Dorte Marie Pedersdatter, overlevede Bedstefader i adskillige Aar, men hun blev ogsaa 96 Aar. De sidste 11 Aar var hun blind, og hun har ikke selv været klar over, hvor gammel hun var. Naar man spurgte herom, sagde hun: Dersom æ løwer til Mortensdaw, fylder æ 80 Aar. Og det vedblev hun at sige lige til sin Død! En Tid saa det dog ikke ud til, at hun skulde blive ret gammel. Hun var blevet syg, Doktoren kom og saa til hende, og en af Sønnerne kom løbende ned til Stranden og meddelte sin Far, der havde været paa Havet, at Doktoren havde sagt, at Moderen kunde leve i 2 Dage. Bedstefar sagde hertil blot: Doktoren er ikke alvidende. Og han fik Ret, for Bedstemor levede i mange, mange Aar derefter.

Efter mine Forældres Giftermaal og Indflytning i Huset vedblev de gamle at bo hos dem. Bedstefar havde sin »Temmerstow«, hvor han som nævnt arbejdede med mange forskellige Ting. Men inde i Huset havde han staaende den førnævnte Skibskiste, som han gemte sin Brændevin og Tobak i. Nøglen til Kisten lod han Bedstemor gemme. Det vilde han ikke betro sig selv til. Han mente, at hvis han tabte den i Spaanerne paa Værkstedet, kunde det blive vanskeligt at finde den igen! Det kunde jo saa ske, navnlig naar det var koldt, at han kom ind og sagde: »Dorte laan mæ æ Nøgel.« Og det kunde ogsaa ske, at han med korte Mellemrum kom igen: »Do foer læ mæ fo æ Nøgel igjen,

Dorte, for de er saa møj en Hundekuld.« Og saa kunde det ske, at Bedstemor sagde: »Der er da ow en Væsen mæ dæ mæ den Nøgel; do maa heller sjel fo en å pass o!« Men det vilde Bedstefar alligevel ikke høre Tale om. Naar det blev saa koldt, at der slet ikke var til at være ude i æ Temmerstow flyttede Bedstefar noget af sit Arbejde ind i Familiens daglige Opholdsstue, skønt der ikke var megen Plads.

Huset var som alle Huse dengang bygget med »Udskud«; det vil sige, at hvor der ikke skulde være Vinduer, blev Taget som Regel fortsat omtrent helt ned til jorden. Herved blev Huset udvidet paa Siderne med lave smalle Rum, hvori man bl. a. indrettede Alkover med Sengeplads. Et Hus var sædvanligvis 8 Alen bredt, naar man ser bort fra Udskuddet; dette ragede 2 Alen frem. Naar der var Alkove i Udskuddet, blev dette indvendig, til Lunhed og Værn mod Kulden beklædt med Halmfletning. Mellem Alkoven og Stuen var et Træskillerum, der kaldtes »æ Panejel«. I lang Tid sov jeg inde hos min Bedstefader i hans Alkove; jeg laa inderst ved Halmfletningen, han yderst. Det var dengang meget almindeligt, at en Bedstefader og et Barnebarn blev anbragt i samme Alkove, og ofte laa den gamle og spyttede hen paa Halmfletningen over Barnet; men jeg maa sige; at saadant var ikke Tilfældet for min Bedstefaders Vedkommende.

En Art Hylde øverst oppe i Toppen af Alkoven dannedes af »æ Hywrem« (Højremmen), en Planke 7 Tommer bred, hvorpaa Laftsbjælkerne og Taget hvilede. Ovenpaa denne Højrem kunde der lige blive Plads til Bedstefaders Brændevin og Tobak, og naar han i den koldeste Vintertid arbejdede inde i Stuen lige foran sin Alkove, ansaa han det aabenbart ikke for nødvendigt at have disse Ting under omhyggelig Laas og Lukke i Kisten. Han stillede dem blot indenfor Alkoven paa den omtalte Planke. Her kunde de vel ikke være i nogen Fare. At jeg var blevet mægtig nysgerrig efter at vide, hvad det var, Bedstefar havde i den Flaske, kunde han jo ikke vide! En Gang, da vi begge laa inde i Alkoven, og jeg troede, at Bedstefar sov fast, kunde jeg ikke dy mig; jeg rejser mig op og faar fat i Flasken! Jeg tror slet ikke, at det var min Mening at drikke af den, men nok at undersøge den lidt nærmere. Men netop i det samme lyder Bedstefars Stemme: »Hvad er det, du tager dig

for, din skide Knægt, vil du holde dine Fingre fra det der!« Jeg skal love for, at jeg skyndte mig at sætte Flasken fra mig igen.

Om Vinteren lavede Bedstefar en Mængde River, hvad Far forøvrigt hjalp ham med. Naar der saa blev Marked i Thisted, tog de dertil med deres Lager, som de afsatte, og for Pengene, der indkom, blev der foretaget forskellige Indkøb. Folk var nøjsomme dengang, og det var kun lidt, der brugtes af Købmandsvarer. Kaffe brugtes næsten ikke. Naar Folk kom sammen, blev der budt paa Øl og Brændevin.

Nogle Varer fik man forøvrigt hjem med smaa jagter, der fra Klitmøller gjorde Ture til Norge, Hamborg og undertiden til England. Disse Varer vilde man jo helst have i Land, uden at Toldvæsenet bemærkede det. I Vangsaas havde Toldvæsenet intet Personale; derimod fandtes der i Klitmøller en Strandkontrollør, der hed Bolwig og havde været Baadsmænd i Marinen; men han kunde jo ikke til enhver Tid holde Øje med alt, hvad der passerede i Vangsaas. Han havde en Hest, som han red omkring paa; han havde forøvrigt ogsaa en Vogn; men han kunde komme meget hurtigere afsted, naar han var til Hest. Hvis der skulde foregaa noget, som han ikke maatte se, blev der udstillet en Række Vagtposter med passende Mellemrum paa forskellige Højdepunkter. Den første, der fik Øje paa ham, rakte en Arm i Vejret, den næste, der saa dette Signal, rakte ligeledes en Arm i Vejret, og saa fremdeles, saaledes at Budskabet i et Øjeblik kunde naa en lang Vej frem. Saa fik man jo travlt med at skjule eller skaffe tilside, hvad Tolderen ikke skulde have at se. Ikke langt fra mit Hjem løb der en lille Aa ud i Havet. Den bugtede sig stærkt, saadan som Vandløbs Natur er. Paa Indersiden af Bugtninger var Vandet lavt, men i Ydersiden (den konvekse Side) kunde der være ret dybt Vand eller dog dybe Huller. Jeg erindrer, at der med en jagt var ankommet Støbegods fra Hamborg eller maaske Norge, som man i Hastighed sænkede ned i disse Huller for saa senere, naar Faren var forbi, at bjærge det hjem.

Ogsaa ved Udførsel af adskillige Varer skulde man vist betale Told dengang. Jeg erindrer, at en Mand, belæst med en betydelig Mængde Skind en Gang var undervejs til et Skib, da han fik at vide, at der var en Tolder i Nærheden. Han skyndte sig tilbage, alt hvad han kunde, og han naaede ogsaa i Hus med sin Last i sidste

Øjeblik; han slap nemlig ind i den ene Ende af Ejendommen, netop som Tolderen naaede den anden Ende. Hvis en Tolder skulde et Sted hen, og man ønskede at opholde eller forsinke ham, anvendtes ofte med Held det Middel at invitere ham paa Brændevin. Toldere kunde dengang ligesom andre Mennesker godt lide Brændevin.

Ogsaa med Hensyn til Strandingsgods foregik der af og til et og andet, der ikke var helt korrekt. Jeg erindrer saaledes, at en Mand efter en Stranding havde bjerget nogle Kasser Kiks med sig hjem. Til nogle, som havde set det, forklarede han, at de var aldeles ødelagte og utjenlige til Menneskeføde; men han vilde lige prøve, om muligvis Hønsene kunde æde dem. Men jeg er nu temmelig sikker paa, at Kiksene nok er gaaet i ham selv og ikke i Hønsene! Og der foregik jo nok af og til Ting, der var mindre uskyldige end dette. Man kunde godt lide at faa Præst og Øvrighed lidt impliceret i sine smaa Ulovligheder, saa kunde de jo nemlig ikke godt optræde med altfor stor Strængthed! Der har forøvrigt i slige afsides Egne af Landet i gamle Dage været adskillige Præster og Øvrigheds-personer, som har været temmelig umulige, og som vel ogsaa i nogle Tilfælde har gjort sig umulige andre Steder, men som man har ment nok kunde bruges herovre! Men der var selvfølgelig stor Forskel. Nævnte Bolwig kunde f. Eks. være udspekuleret nok. En Gang havde der været en Stranding, og der var bjerget en Del Gods og Varer i Land, som Toldvæsenet havde sat Vagt ved. Bolwig kom for at inspicere Vagten, nogle Mænd af Egnens Folk, og spurgte hvorledes det gik. En af dem sagde saa, at nu var det snart ved den Tid, man havde tænkt sig, at man skulde have noget Kaffe, men det saa næsten ikke ud til, at de kunde faa noget, for de havde intet Sukker. Dertil sagde Bolwig: Da var det sandelig en stor Skam, om I skulde gaa her i den Kulde uden at faa Jeres Kaffe; men det er der ogsaa gode Raad for; her staar jo en Fustage Sukker; forsyn jer bare af den, og I behøver saamænd ikke at spare paa det; om der er et Pund eller to mere eller minder, naar den kommer paa Auktion, spiller virkelig aldeles ingen Rolle! Saa gaar der nogle Timer, og Bolwig kommer igen. Vagten er tilsyneladende forsvundet, omsider faar han dog Øje paa Formanden, Mads Kjær, der sidder med »Bukserne nede om Hælene«. Hvad betyder det, siger Bolwig, hvor er alle de andre? Hvad ved a, siger Mads Kjær i en overordentlig arrig Tone, a tænker de sidder

rundt omkring i æ Klitter! Forklaringen herpaa var den, at Fustagen ingenlunde have indeholdt Sukker, men derimod engelsk Salt, et kraftigt virkende Afføringsmiddel. Bolwig leverede dem imidlertid en Sludder for en Sladder, erklærede at det var en beklagelig Misforstaaelse, at det var rigtignok slet ikke den Fustage han havde ment, o. s. v. Bolwig blev forøvrigt senere forflyttet til Skagen.

Ligeledes fortælles der forskellige Ting om de Kneb og Kunster, der blev anvendt, naar Ungdommen skulde møde paa Session. Da min Fader skulde møde paa Session, havde baade han og en anden ung Mand hittet paa at anstille sig meget tunghøre. Deres Hørelse blev prøvet paa forskellig Maade, men den var jo tilsyneladende helt elendig, og de fik Besked om, at de var ubrugelige og kunde gaa. Saa idet de er ved at gaa ud, lader en af de ved Sessionen tjenestegørende officerer eller Læger en Stok falde ned paa Gulvet, hvad der afstedkom noget Rabalder, hvorved den ene af de unge Mænd uvilkaarlig vendte sig om. Saa var han jo leveret. Min Fader derimod holdt sig og lod som om han aldeles ikke havde hørt noget, hvorfor han slap.

Mine Bedsteforældre havde 4 Sønner. To af dem var Tvillinger, og af disse var min Fader den ene. 3 af Sønnerne hed Jens. Den ældste af dem hed nemlig Jens Kristian Mortensen, min Fader hed blot Jens Mortensen, og en tredje af Brødrene hed Jens Konge Mortensen. Efter ham er jeg opkaldt. Navnet Konge var ret almindeligt paa Egnen, uden dog at Bærerne af Navnet altid var i Familie med hinanden. Alle Brødrene blev Skippere med Undtagelse af min Fader, der var Fisker og Musikanter. To Haandteringer, der ofte forenedes. Men Jens Konge Mortensen druknede i 28 Aars Alderen i i 1848, netop som han skulde have været gift. Han havde faa et Kuf at føre og havde lige været en Tur i England med den og havde haft en meget haard Rejse tilbage, men var da omsider naaet i Havn i Thisted, da han en Aften gled eller snubbede over et eller andet i Mørket paa Bolværket og styrtede i Havnen. Man hørte hans Raab, men det var meget mørkt, og man kunde ikke foretage sig noget, før man fik fat i Lygter, og da man fandt ham, var han druknet. Det er muligt, at han ikke kunde svømme. Fiskerbefolkningen vilde paa den Tid ikke lære at svømme, fordi man havde den Opfattelse, at hvis man

kom i den Situation, at man ikke kunde undgaa at drukne, saa skete det mest smertefrit, hvis man ikke kunde svømme. I ældre Tid var det jo Skik, at man paa Væggen havde hængende Bryllups og Gravvers («Ligvers») over Familiens Medlemmer. Det var vel i Regelen Stedets Degn, der forfattede saadanne Digte, som blev smukt prentede og prydede med kolorerede Blomster og Ornamentter. I mit Hjem hang et saadant Mindedigt over denne min Farbroder. Det har jeg mangan Gang studeret paa. Jeg erindrer endnu, at der stod, at hans Levetid paa jorden blev 28 Aar, 10 Maaneder og 11 Dage, samt at der endvidere stod: »Ikke det urolige Hav skulde ende hans Liv, men ved at gaa ombord i hans eget Skib i Thisted Havn, o. s. v. « Det var denne min Farbroders Skibskiste, som min Bedstefader havde staaende og gemte sin Brændevin og Tobak i, og som jeg senere sejlede med i mange Aar og derefter en af mine Sønner, se foran.

Min Fader hed som nævnt Jens Mortensen. Min Moder, der var fra Klitmøller, hed Dorte Marie Pedersdatter. Hun havde altsaa ganske samme Navn som min Bedstemor. Jeg blev født 19. November 1855. Kort efter, at jeg var født, nemlig lige efter Nytaar, skete der det, at der ved Studebakke i Nærheden strandede et stort engelsk Orlogsskib Polyfemos. Dette bevirkede, at jeg tilligemed mine Forældre blev fordrevet fra vort Sovekammer, idet en Del bjerget Gods af Øvrigheden blev bragt derind, hvorefter der blev sat Segl for Døren, indtil Auktionen kunde finde Sted. Jeg haaber, at mine Forældre har faaet nogen Godtgørelse for denne Ulempe, men ved det ikke. Resterne af Skibet stod ude i Stranden gennem hele min Barndom. Skibet var beklædt med Kobberplader. I disse var der, aabenbart for at forhindre Tyveri, med smaa Mellemrum indslaaet et Mærke, der lignede en Kragefod.

Senere barndom, skolegang, konfirmation

Min Fader døde som sagt, da jeg var 12 Aar, og medens jeg gik til Præsten, giftede min Mor sig igen. Min Stedfader havde efter min Fars Død overtaget hans Andel i Baaden og Fiskeriet; men det endte altsaa med, at han blev gift med Mor. Og dette var kun godt for os alle, for min Stedfar var en af de bedste Mænd, jeg har kendt.

Min Skolegang fik jeg i 1862 69 i Skolen i Vangsaa, hvor man havde den saakaldte vestjydske Skoleordning med Undervisning hver Dag om Vinteren, men kun 2 halve Dage om Ugen om Sommeren. I Skolestuen stod der et langt Bord, ved den ene Side sad Drengene, ved den anden Side Pigerne, og for Bordenden sad Læreren. Vor Lærer havde været Letmatros, og anden Uddannelse havde han ikke. løvrigt holdt han 1 3 Køer ligesom de fleste andre af Beboerne deromkring. Men han var ingenlunde nogen daarlig Lærer. Han anvendte ikke Pryglestraf, som saa mange gjorde dengang. I Agger, hvor min Kone gik i Skole, var der endog en Lærer, der en Gang rykkede et Øre af en Dreng. Det forekom mig, at han gav os en god Religionsundervisning. Jeg er ikke sikker paa, at man alle Steder faar den saa god nutildags. Vi fik i hvert Fald at vide, hvem der har skabt os, hvem der har genløst os, og hvem der helliggør os. Der blev anvendt en Lærebog med Forklaringer; det har formodentlig nok været Balslev, man brugte allerede dengang; men hvem der havde vanskelig ved at lære kunde nøjes med at lære Luthers lille Katekismus uden Forklaringer. Til Læsning benyttedes en Læsebog, hvis Indhold mest var af belærende, til Dels dog ogsaa af underholdende Art. Mest interesserede os en ret udførlig Beretning om Strandingen af de store engelske Krigsskibe St. George og Defence paa Jyllands Vestkyst juleaften 1811. Skibene havde over 1300 Mennesker ombord, hvoraf kun 17 kom levende i Land. Vi lærte ogsaa at læse Skrift. Dette skete ved, at vi til Skolen medbragte de Breve, som Hjemmene modtog fra Slægtninge i Udlandet, og saa øvede vi os i Læsningen af disse. Vi lærte baade de saakaldte »danske« Bogstaver, der tidligere brugtes, og de »latinske«, der nu bruges. I Slutningen af min Skoletid blev de førstnævnte dog ikke længere indøvet. Hver eneste evige Morgen begyndte vi med en Morgensang, hvis første Ord lød saaledes: Ja atter da i Jesu Navn min Gerning skal begynde, og hver eneste Dag sluttede vi med at synge:

Saa ender jeg da denne Dag og ender den med Glade; mig ængster intet Hjertenag, ej Taarer Øjet vide! Mit Sind er nu saa let og fro, og Fader, før jeg gaar til Ro, jeg dig min Tak vil yde. Derefter sagde vor Lærer: Saa maa I ha Lov! Og saa kunde vi gaa. Hver Lørdag Aften maatte dog et Par af de største af Pigerne først feje

Gulvet, medens det paahvilede Drengene at hente Sand fra Stranden til at strø paa Gulvet. I 1869 blev jeg konfirmeret i Vang Kirke, der var beliggende omtrent 3/4 Mil fra mit Hjem. Kirken var vel omtrent som de fleste Kirker i Vestkystegnene, af hvilke nogle var meget beskedne. Der fortælles, at i nogle af dem kom der først i ret sen Tid Prædikestole, og at man indtil da hjalp sig med en Tønde, som Præsten blev anbragt i, og som derpaa blev hejset op i Kirken. Et Sted skete det en Gang, at en Sømand faldt i Søvn under Prædikenen. Man havde Evangeliet om Stormen paa Søen. Præsten gav en levende Skildring heraf og udraabte derunder: Lad gaa Mersfeld.

Sømanden, der sad lige hvor Enden fra Tønden var fastgjort, for op af Søvne og lod Faldet gaa, saaledes at Tønden med Præsten i drattede ned!

Man var i mit Hjem flittig til at gaa i Kirke. Jeg har forøvrigt aldrig været ked af at komme i Kirke, hvorimod jeg har hørt, at min Farbroder Jens Konge som Dreng undertiden snød sig fra at gaa i Kirke og i Stedet fordrev Kirketiden med Kortspil med ligesindede Kammerater. Men dette blev opdaget ved, at hans Fader en Søndag efter Kirketid spurgte ham: Hvad var det saa for en Evangelium i Daa, Jens Konge? Hvilket Spørgsmaal han jo ikke var i Stand til at svare paa.

Præsten, der konfirmerede mig, Pastor Fog, var den samme, som havde døbt mig, og han kom ogsaa til at vi mig, idet mit Bryllup kom til at staa hjemme i mit Fødesogn. Han maa, hvad nu end Grunden dertil kan have været, have faaet en særlig Forkærlighed for mig. Efter at jeg var kommen hjemmefra, skulde han altid, naar han traf mine Forældre, have at vide, hvorledes det gik mig, og altid bemærkede han saa: Ja, Jens Konge, det var nu en dejlig Dreng! Og da han viede mig, sagde han om Bruden i sin Tale: Jeg er sikker paa, at denne Kvinde er en dydig Kvinde, for ellers havde hun ikke staaet her i Dag for at blive gift med denne Mand, for ham kender jeg!

"Magdas hus", matr. Nr. 3

"Magdas hus" som vi kalder det i dag er matr. nr. 3, og det har en historie lig de andre huse: Det flyttede fra Rekkeby (en lille række huse mellem Vang og kysten). Det var fæstere til Diernæs, som boede i det, og de købte 1794 ejendommen, og fra den tid sad de altså som selvejere.

Huset følger én familie op igennem tiden:

Første ejer overdrager det til en svigersøn, så går det til en svigersøn igen, og derefter endnu engang til en svigersøn. Nu er vi kommet til 1787, og ejerne hedder Christen Nielsen Meilsøe og Anne Christensdatter. Hendes forældre bor hos dem som aftægtsfolk.

1820 bliver sønnen Mogens Christensen Meilsøe ejer. Allerede i 1834 sidder hans 30-årige kone, Birthe Christensdatter, enke med en datter på 4 og en søn på 3 år. Hun driver mandens fiskeri videre ved hjælp af en tjenestekarl. Året efter gifter hun sig med Chr. Pedersen Nystrup - også kaldet Hove.

1864 går ejendommen over til svigersønnen, Jens Nielsen, som er lærer, og altså gift med Mogensine Mogensdatter, datter af Birthes første ægteskab, (men født efter faderens død).

For at gøre rækken færdig: Jens Nielsen dør i 1886 og enken bliver siddende tre år mere i huset, inden det går over til sønnen Niels Chr. Jensen. Han dør ung, c.33 år gl. (drukner han måske?). Hans enke sidder i huset et par år, men så går det tilbage til Jens Nielsens enke for en 10-årig periode. Det bliver svigersønnen Peder Nielsen, der er gift med Birthe Marie, der overtager ejendommen.

Vi er nu kommet frem til sidste generation. I 1940 overgår ejendommen til Peder og Birthes børn: Chr. Meilsøe, Chr. Peder, Magda, Jens, Andrea og Anders.

I dag (1987!) er der Magda tilbage, og hun er eneejer af huset.

Husets fremtid? - Ja det er et godt spørgsmål!

Lærer Jens Nielsen

Den lærer Nielsen, som ordnede folketællingen i 1860, og som rykkede ind i svigerforældrenes hus, matr.nr. 3, i 1864, var ikke kommet langt borte fra. Han var opvokset i ejendommen som hed nr. 2, (Peder Hansens strandfogedgård). Han var letmatros i sine helt unge dage,

og han fik ingen læreruddannelse. Jens Konge Jensen skriver om ham i "Fra den gamle skibskiste": "Han var ingenlunde nogen dårlig lærer. Det forekom mig, at han gav os en god religionsundervisning .."

Jeg har ikke kunnet finde ud af, at der var nogen skolebygning dengang, og jeg tror derfor, undervisningen foregik i lærerens bolig, som Jens Konge Jensen skriver, rundt om et bord, pigerne ved den ene langside, drengene ved den anden og læreren for bordenden. Senere da Gregers Pedersen (f. c.1843 i Tvilum sogn, gift med lærer Nielsens datter Helvig) overtog lærerembedet, flyttede undervisningen vel med ham over i det hus, som vi i dag kalder Valdemar Jensens hus.

I 1895 blev Vangså skole så opført på den nordre side af vejen, lidt vest for hvor missionshuset senere blev bygget.

Gregers Pedersen fik da også sin lærergerning op til kritisk vurdering af "Ajs", da han i interwiewet fortæller om sin barndom.

Jens Nielsen har efterladt sig en "Erindringsbog", som han har ført fra 1870.

Heri er en liste over hans 9 børns fødselsdage. Ellers er det mest lønningsregnskaber og mellemværender med forskellige, samt opgørelser over avlen fra år til år, der er bogens indhold. Man kan jo ikke lade være med at være lidt nysgerrig efter at finde ud af, hvordan overlevelsesmulighederne var for en lærer dengang på sådan en biskole, som man kaldte den slags små skoler i tynde yderområder. Der var med skolelovgivningen kommet regler for bygninger, løn o.s.v., men det tog faktisk mange år, før bestemmelserne slog rigtig igennem her ude i det nordvestjyske.

Der er nogle eksempler fra steder i Vendsyssel, som Vangså kan sammenlignes med, f.eks.:

I N.Tornby var lønnen 6 tdr. byg og 6 rigsdaler i kirkeindtægter, og skoledirektionen foreslog at "skolelæreren bliver en ung mand, der arbejder i håbet om det bedre".

Om Lønstrup hed det: "Embedet egner sig bedst for en ugift person, der ej er vant for godt." (fra Joakim Larsen: Bidrag til den danske skoles historie. Bd.3. 1898)

Det var derfor helt normalt, at skolelærere havde en gård eller et hus med jord, som de drev. Der er i ovennævnte bog anført, at løn til lærer i Vangså var 15 rigsdaler og en bjergelod.

Da der ikke står noget årstal, kan vi kun gætte på, at det var det Jens Nielsen startede på.

Når man kigger nærmere i hans regnskaber, kan man finde ud af forskellige ting. Vi kan se, at hans løn som lærer, som han fik fra præsten i Vang, i årene 1871 - 73 beløb sig til 185 rigsdaler årlig.

Noget af lønnen fik han i naturalier: i rug, byg, kartofler og sædekorn. F.eks. står der under 1873:

25. feb. bekommen korn 4 skæpper rug	
3 rdl 2 sk	
25. marts - - 4 skæpper rug	
3 rdl 2 sk	

Senere udregnes lønnen i kroner og ører, men det er stadig et blandet regnskab med kontanter, naturalier og ydelser ("Hrr. pastor bekommet touværk af mig for 3 kr 22 øre. Hrr. pastor betalt augtionsregning 6 kr 43 øre")

Man kan også se, at han har haft et mellemværende med Ole Jensen Bach, som har leveret tømrer- og vævearbejde, og med Niels Hedegaard i Vang, som har leveret tørv, gødning, glarruder, såsæd og pløjning for skind, får og æg.

Og så er der et langt mellemværende med hans afløser som lærer, Gregers Pedersen. Det

går på en masse forskellige ting: Middagsmad (á 60 øre), lampeolie, mælk, brød, uld, brændevin og da også penge.

Også regnskabet med Peder Christian Frost er værd at lægge mærke til. Det drejer sig nemlig om penge til en fiskekutter, som Jens Nielsen lånte og betalte af i løbet af 1876.

Jens Nielsen er ikke rask. Han søger om at blive pensioneret i 1877. Han er da 47 år gammel. Sagen behandles i amtsrådet og bliver afvist:

"Ifølge distriktslægens erklæring lider andrageren af en lungesygdom, der altid i højeste grad besværliggjør og undertiden umuliggjør hans taleevne. Distriktsprovsten og sognerådet anbefale det ansøgte.

På grund af skolefondens dårlige status, og da andrageren endnu ikke har nået nogen høj alder, fandt man ikke at kunne anbefale det ansøgte."

Det følgende år - i 1878 - bliver han dog "entlediget med pension". Pensionen blev fastsat til 203 kr. årligt.

Til sidst er gengivet to sider, der viser, hvor stor avlen har været i året 1873, og hvordan han havde brugt de forskellige stykker jord, og hvad han havde fået ud af det.

Årslet i Aaret 1873

Bigg Lad 14te Skjper - Årslet 6 Læ 6 Gjerd
Hæsen Lad 16te Skjper - Årslet 4 Læ 19 Skjper
Kæstøffel Lad 13te Skjper - Årslet 6 Tindur
Borkh' og Engkh' tiljammen 7te Læ
I Høven og Gølenfor - - - 1te Læ
Pii og Skay. - - - 1 Læ
Kilgræs - - - 1 Læ
Faarelyng - - - 1 Læ

Kreatur

2 Høer 3 Kalve 30 Faar og Lamme

3er Anz jänns 42er Pann

2er Anz Big 50er Jänns

1er Anz Guss Leiset

2er Anz Big 1er 8er Jänns

2er Anz Guss Leiset

5er Anz Guss 8 Böckel:

2er Anz Guss 7 Böckel

Eng. Eng. Big.

3er Anz Guss Klaisstein

3er Anz Leiset

3er Anz Guss 1er Leis

4er Anz Leiset

4er Anz Guss 1er Leis

Big

1er Anz Big
Aol 2er Leis

Part-flas

2er Anz Big...

Big

Aol 1er Leis

Aol 31 Jänns Big

27 Jänns Big

3er Anz

Jänns 1er Leis 7.5^{er} Pann

3er Anz

Jänns 1er Leis 10er Pann

4er Anz jänns

3er Anz

Jänns 30er Pann

22er Pann